

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Digitala verktyg i fritidshemmet

En kvalitativ studie om hur digitala verktyg används av
grundlärare i fritidshem

Namn: Patrick Voicu
Zana Selimani

Program: Grundlärarprogrammet med inriktning
mot arbete i fritidshem

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LRXA2G
Nivå: Grundnivå/Avancerad nivå
Termin/år: VT/2023
Handledare: Monica Frick Alexandersson
Examinator: Johannes Lunneblad
Kursansvarig institution: Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande

Nyckelord: Digitala verktyg, IKT, fritidshem

Abstract

Målet med denna uppsats är att identifiera och diskutera tankar kring digitala verktyg bland legitimerade grundskolelärare på fritidshem. Studien genomfördes genom kvalitativa intervjuer med legitimerade grundskollärare på olika fritidshem i Göteborgsområdet. Tematisk analys användes för att analysera data som extraherades från dessa intervjuer. Två nyckelteman bland intervjupersonernas svar identifierades. Det första temat handlar om pedagogiska visioner i relation till arbetet med digitala verktyg i fritidshemsverksamheten. Studien finner en mängd pedagogiska idéer relaterade till användningen av digitala verktyg i fritidshemssammanhang. Det andra temat handlar om hinder som påverkar grundlärares förmåga att integrera digitala verktyg i sin fritidshemsutbildning. Studien illustrerar vanliga hinder som försvårar och begränsar möjligheterna till att integrera digitala verktyg i fritidshemsutbildningen. Studien drar slutsatsen att dessa hinder påverkar hur digitala verktyg uppfattas och används på fritidshem.

Förord

Innan ni påbörjar läsningen av denna studie vill vi inleda med att presentera ett antal personer som varit mycket viktiga för oss under arbetets gång. Först vill vi tacka alla våra intervjupersoner som kunnat ställa upp med kloka idéer och resonemang. Det är tack vare er som denna studie har kunnat genomföras. Vi vill även tacka dig, Monica Frick Alexandersson, vår handledare som bidragit med kloka idéer, konkreta tips och din positiva inställning till vår studie.

Till sist vill vi även tacka varandra för det fina samarbete som vi haft under hela arbetets gång trots en del motgångar!

Stort tack!

Patrick Voicu och Zana Selimani

Innehållsförteckning

<i>Förord</i>	<i>ii</i>
1 Inledning	1
1.2 Syfte och frågeställningar	2
2 Tidigare forskning	3
Pedagogers kompetens	4
3 Teoretisk anknytning	6
3.1 Sociokulturellt perspektiv.....	6
3.3 Teoretiska begrepp.....	9
4 Metod	10
4.1 Metodval.....	10
4.1.1 Kvalitativ intervju	10
4.2 Urval	10
4.3 Genomförande	11
4.4 Bearbetning av analys.....	11
4.5 Studiens tillförlitlighet	11
4.6 Forskningsetiska överväganden.....	12
5 Resultat och analys	14
5.1 Kontextuella faktorer.....	14
5.2 Tillgängliga digitala verktyg	15
5.3 Användningsområden för digitala verktyg.....	16
5.4 Pedagogiska idéer kring digitala verktyg.....	17
5.5 Didaktiskt arbete med digitala verktyg.....	18
5.6 Hinder kring användandet av digitala verktyg	20
6 Slutdiskussion	26
6.1 Metoddiskussion	29
6.2 Förslag på framtida forskning	30
7 Referenslista	31
8 Bilaga 1	33
<i>Intervjuguide</i>	<i>33</i>
9 Bilaga 2	34

1 Inledning

Vi som har utfört studien tillhör den generation som växt upp med digital teknik. För oss är den digitala tekniken en självklar del av vår vardag och fritid. Utifrån tidigare erfarenheter från arbete på grundskolor upplever vi att digitala verktyg inte alltid används till deras fulla potential i fritidshemmet. Tidigare forskning på ämnet studerar ofta digitala verktyg i den ordinarie skolverksamheten, medan tidigare forskning kring digitala verktyg i fritidshemmet utförs i mindre mån. Studiens mest centrala begrepp är *digital natives* från Kirschner och De Bruyckere (2017). Begreppet innebär att det finns en uppfattning hos vuxna att barn besitter en medfödd och automatiskt inlärd digital kompetens. Denna uppfattning ger upphov till en syn på barns kunskaper kring och användning av digitala verktyg som något självklart. Tidigare forskning tyder dock på att vuxna ofta överskattar barns digitala kompetenser samtidigt som de underskattar barns behov av lärande kopplat till digitala verktyg.

Enligt Skolverket läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [Lgr22], (2022) ska digitala verktyg användas och ges utrymme, både i ordinarie skola och i fritidshemmet. Fokus ligger på användning av digitala verktyg på sätt som ökar kunskapsutveckling. Specifikt i fritidshemmet så ska undervisningen behandla hur digitala verktyg och medier används för kommunikation. Inom *skapande och uttrycksformer* ska digitala verktyg användas för framställning av estetiska uttryck.

Skolverket har gett Skolinspektionen i uppdrag att göra en rapport om kvalitén i undervisningen i fritidshemmet. Granskningen avser 24 olika fritidshem i Sverige och en viktig del som observerats på fritidshemmen 2018 var att eleverna inte får tillräckliga möjligheter att använda digitala verktyg i lärandet. Skolinspektionen (2018) menar att fritidshemmen behöver använda IKT resurser i större utsträckning genom att skapa fler möjligheter samt att stimulera eleverna på olika sätt genom teknikens stöd. Brister som granskningen visat på gäller bland annat tillgången till digitala verktyg, ledningens svårighet att införskaffa kompetent personal gällande IKT samt ledningens synsätt på hur undervisningen i fritidshemmet ska styras. Granskningen ger exempel på ledningspersonal som inte arbetar med tydliga mål och uppföljning av mål för undervisningen i fritidshemmet.

Skolinspektionen visar även på att det förekommer goda undervisningssituationer med digitala verktyg på ett av de fritidshem som granskats. Där används tekniken för dokumentering och surfplattor används för att studera utomhusmiljön med att fotografera och filma djur och växter. Undervisningssituationerna utomhus bearbetas sedan genom textskrivning på dator eller surfplatta och Skolinspektionen (2018) skriver att sådana ovan nämnda undervisningsmöjligheter skall innehållas i fler fritidsverksamheter med hjälp av ledningens stöd samt behörig personal.

Vi vill undersöka relationen mellan grundlärare, elever och digitala verktyg på fritidshemmet. Med begreppet *digitala verktyg* avser vi iPad, dator, mobiltelefon eller annat tekniskt hjälpmedel som finns på fritidshemmen.

Våra erfarenheter har visat att digitala verktyg inte alltid använts på ett genomtänkt sätt i fritidshemmen och att en pedagogisk planering bakom hur, vad och varför digitala verktyg ska användas saknas. En intresseväckande aspekt på vårt valda område är den diskussion som Postholm (2007) för i sin artikel som handlar om fördelar och nackdelar med användandet av informations- och kommunikationsteknologi (IKT) i klassrummet jämfört med alternativa verktyg för lärande. Postholm skriver att forskare i årtal har haft förutsägelser om att

läroböcker, grundlärare och även skolor skulle komma att ersättas av ny undervisning- och inlärningsteknik.

Med tanke på Skolinspektionens indikationer på att digitala verktyg används för lite, Skolverkets krav på användning av digitala verktyg i fritidshemmet, forskningsfältets bristande förekomst av forskning kring ämnet och våra egna erfarenheter kring digitala verktyg i fritidshemmet så tror vi att vår studie kan bidra till att presentera värdefull information kring pedagogers tankar kring digitala verktyg i fritidshemmet.

1.1 Problemdiskussion

De problemområden som vi har identifierat och vill att arbetet ska handla om är grundlärares kompetenser, inställning till och erfarenhet av digitala verktyg. Vilka *kompetenser* kring digitala verktyg besitter pedagogerna? Då digitala verktyg kan användas på många olika sätt och nya appar, hemsidor och tjänster utvecklas och lanseras hela tiden. Vilka kompetenser finns bland pedagogerna att möta den ständigt pågående utveckling av digitaliseringen. Grundlärares *inställning* till digitala verktyg, anses det som ett pedagogiskt hjälpmedel med lika stor betydelse som exempelvis en lärobok eller ses digitala verktyg som ett sätt att belöna eleverna på eller en utfyllnadsaktivitet. Att belysa grundlärares *erfarenhet* av digitala verktyg anser vi är av stor vikt då erfarenheterna har en betydelse för hur grundlärare nyttjar dessa. Sker användandet av digitala verktyg på ett planerat och pedagogiskt sätt? Är de digitala verktygen del av en gemensam och planerad metod för hur digitala verktyg ska/bör användas i fritidsverksamheten och hur har man fastställt att digitala verktyg ska användas på fritidshemmet? Målet med denna studie är alltså att undersöka vilka digitala verktyg som finns tillgängliga, hur de används och hur pedagogernas tankar bakom användandet av digitala verktyg ser ut.

1.2 Syfte och frågeställningar

Studiens övergripande syfte är att bidra med kunskap om hur grundlärare i fritidshem/fritidspedagoger resonerar kring användande av digitala verktyg i fritidshemmet. Frågeställningar:

- Vilka digitala verktyg använder grundlärare i fritidshem?
- Hur beskriver grundlärare användandet av digitala verktyg i fritidshemmet?
- Vilka pedagogiska idéer finns hos lärarna för användandet av digitala verktyg i fritidshemmet?

2 Tidigare forskning

I denna del av studien presenterar vi forskningsstudier och artiklar som vi anser är relevanta för vårt projekt och med utgångspunkt i studiens syfte och frågeställningar. Vi har valt att inkludera studier som innefattar både intervjustudier, observationsstudier och enkätstudier. Vi har valt att exkludera studier med publikationsdatum tidigare än år 2005 och studier skrivna på andra språk än på engelska och svenska. Begreppen som förekommer i artiklarna är IKT – informations och kommunikationsteknik, engelskans ICT (information and communication technology, digital natives samt interactivity. En del av de studier som redogörs för i detta kapitel har sin utgångspunkt i skolans verksamhet men vi anser det relevant och lämpligt för vår studie då tidigare forskning just på fritidshemmet är begränsad.

Vi har i vår sökning av tidigare forskning noterat att forskning kring tillgång till, användning av och inställningar till digitala verktyg i fritidshemmet är limiterad. Merparten av forskningen som bedrivits kring digitala verktyg i skolan fokuserar på den ordinarie skolgången. En betydande del av forskningen vi har hittat kring fritidshemmet och digitala verktyg är äldre än tio år. Digitala verktyg och digitaliseringen av samhället har accelererat och fortsätter att göra det, vilket ställer nya krav på pedagoger. En del av forskningen kring användning av digitala verktyg i pedagogisk kontext som vi har upptäckt använder sig av små urval i specifika kontexter, till exempel Randahl, Olin-Scheller & Nilsberth (2020). Studiens empiri består av en enkät besvarad av 26 gymnasieelever. Denna typ av studie finns det gott om i forskningsfältet, men större arbeten desto ovanligare.

Presentation av tidigare forskning

Postholm (2007) har publicerat en tidskriftsartikel som heter *The advantages and disadvantages of using ICT as a mediating artefact in classrooms compared to alternative tools*. Här beskrivs fördelar och nackdelar med användandet av informations och kommunikationsteknik som medieringsartefakt i skolan. I artikeln diskuteras de förutsättningar som måste uppfyllas för att användningen av IKT ska kunna ses som en fördel i jämförelse med användning av andra verktyg såsom papper och penna. Författaren diskuterar tidigare studiers resultat och visar på att en fungerande utrustning är avgörande för att IKT ska vara en fördel. Att utrustningen fungerar felfritt är av största vikt då tekniska problem som behöver tas hand om fräntar tid från undervisningen (Postholm, 2007).

Samuelsson (2010) har skrivit en vetenskaplig artikel som heter *ICT use among thirteen-year old Swedish children* där det framkommer att det finns en skepsis till IKT bland svenska lärare och detta skapar utmaningar för det svenska skolsystemet. Artikelns syfte är att ge en förståelse för IKT-användningsmönster för svenska trettonåringar genom enkätundersökningar. Studien beskriver barnens användning av IKT och visar att det skiljer sig både kvantitativt och kvalitativt. Samuelsson (2010) diskuterar utmaningarna i att möta barnens uttryckta behov samt att förändra lärares attityder. Studien stödjer tidigare forskning som framställer IKT-lärandet bland ungdomar som självstyrt eller peer-baserat. Författaren understryker i sin studie att självstyrt och kamratbaserat lärande inte är problemfritt, då barnens färdigheter är självcentrerade och de huvudsakliga datorkunskaperna inom exempelvis ordbehandling och kalkylblad saknas. I sin studie drar Samuelsson (2010) slutsatsen att det behövs mer kunskap om användningen av IKT bland svenska barn; detta för att både ta hänsyn till preferenserna hos en grupp *digital natives* som har särskilda krav och för att alla barn ska få utbildning trots de färdigheter och attityder som finns, så att de

kan utvecklas till fullärda medlemmar i ett e-samhälle skriver författaren. Trots det faktum att Sverige anses som ett moget e-samhälle med hög och utbredd IKT- tillgång finns det en stor avvikelse med svenska barns användning av IKT som verktyg för utbildning och lärande (Samuelsson, 2010)

Hylén (2013) har skrivit en förstudie som heter *Digitalisering i skolan - en kunskapsöversikt*, denna är publicerad under Forskning och Utveckling. Syftet med studien var att skolor samt lärare skulle ges möjlighet att utöka sin kompetens gällande undervisning med digitala verktyg. Datan består av kvantitativt material med utgångspunkt i internationella och nationella myndigheter. Undersökningens resultat visar på ökad motivation hos elever vid användning av digitala verktyg i skolan vilket Hylén menar kan leda till ökade resultat och motivation för skolan. Han redogör för kompetensutveckling hos pedagoger som en avgörande faktor för positiva resultat med att använda digitala verktyg och skriver att detta är något som tar tid. Långsiktigt perspektiv är avgörande för lyckade resultat eftersom resultaten inte påvisas omedelbart (Hylén, 2013).

Samuelsson (2014) skriver i sin doktorsavhandling som heter *Digital (o)jämlighet? IKT- användning i skolan och elevers tekniska kapital* att hon vill bidra och öka kunskapen kring digitala ojämlikheter i svenska skolor. Studien består av enkäter men utgörs även av intervjuer samt internationella undersökningar för att göra en analys av vilka möjligheter det finns att använda digitala verktyg och IKT i både skola och hem. Bland de internationella undersökningarna finns även data på hur de ekonomiska förutsättningarna ser ut i olika länder. Informationssökning och grundläggande kunskaper kring användning av digitala verktyg är studiens fokus men även hur digitala hjälpmedel bidrar till en mer likvärdig utbildning eftersom elever har olika förutsättningar. Ekonomiska förutsättningar är något som påverkar jämlikheten när det kommer till digitala verktyg i både skolor och på arbetsplatser menar Samuelsson (2014).

Randahl, m.fl. (2020) skriver om lärares *e-professionalism* i artikeln *Nya rum för lärande? E-lärare som resurs för gymnasieelever i ett utvidgat och digitaliserat klassrum*. I denna artikel lyfts och diskuteras hur en ökad förekomst av digitala arenor ger lärare nya möjligheter att arbeta med digitala plattformar såsom bloggar och sociala medier. Artikelns syfte är att belysa möjligheterna kring arbete med digitala arenor. Lärare som arbetar med digitala arenor betitlas *e-lärare* i artikeln.

Även Haji et al (2017) skriver i artikeln *Teachers' Use of Information and Communications Technology in Education: Cameroon Secondary Schools Perspectives* om hur lärare använder digitala verktyg i skolans verksamhet. Studien är baserad på en enkät där verksamma lärare besvarar frågor kring tillgång till och användning av IKT. Studiens resultat påvisar att det finns en uppfattning hos de deltagande lärarna. Denna uppfattning innefattar låg tillgång till, användning av, låg kompetens inom användande av IKT och låg utbildning i verksamheterna kring IKT som helhet.

Pedagogers kompetens

Martinez (2020) har skrivit en artikel som heter *Imagine the Person in Front of You: How Teachers Promote Responsible Online Communication in Swedish Leisure-Time Centers* som baseras på kvalitativa intervjuer. I artikeln diskuteras pedagoger digitala kompetens och författaren framhåller bland annat att den digitala kompetensen är central för lärande, social

inkludering och välmående i vårt alltmer digitala samhälle och hon definierar ansvarsfull användning av digital teknik som en del av digital kompetens. Resultat av studien leder författaren till att konstatera att barns egenvalda användning av digitala verktyg i fritidshemmet ger många tillfällen att främja ansvarsfull kommunikation online. Författaren redogör för resultaten av de genomförda intervjuerna och finner att det finns en stor variation i hur pedagoger utför sitt uppdrag att lära sina elever om ansvarsfulla relationer och agerande online. Vissa pedagoger ser det som deras viktigaste uppgift i förhållande till digitala verktyg, medan andra ser det som en aspekt i mängden. Författaren beskriver även de deltagare som angett att de inte lär barnen om ansvarsfulla relationer online. Författaren konstaterar att pedagogers val av undervisningsmetod är vital inom detta område och redogör för olika metoder som kan användas för att medla med barn kring digitala verktyg (Martinez, 2020).

En annan aspekt av lärares kompetens kring digitala verktyg är det resultat May Britt Postholm (2007) redogör för; att det finns en oro bland lärare när det kommer till informations och kommunikationsteknik, att behöva handskas med tekniska svårigheter istället för att fördela sin tid till eleverna.

I Klerfelt (2007) avhandling *Barns multimodala berättande: en länk mellan mediakultur och pedagogiska praktiker* vill författaren ta reda på hur digitala verktyg kan användas i skola, förskola och fritidshem och hur pedagogerna kan skapa meningsfulla aktiviteter genom dessa verktyg. Klerfelt (2007) avhandling ger också kunskap om hur lärare kan få elever att utveckla kunskaper om digitala verktyg i skolan för att de ska leva och begripa det tekniska samhälle vi lever i idag. Som resultat i sin studie skriver författaren att förståelsen kan vara sämre kring digital kompetens i skolans verksamhet på grund av olika ålderskulturer mellan lärare och elever. Undersökningens resultat visar att det finns fördelar kring användandet av digitala verktyg om pedagogerna visar att de är nyfikna och öppna för det (Klerfelt, 2007).

Plowman och McPake (2013) har skrivit en artikel som heter *Seven Myths About Young Children and Technology* där författarna beskriver vanliga missuppfattningar kring barn och teknologi. Författarna redogör för hur medierapportering har genererat "myter" kring hur barn använder sig av och förstår sig på teknik. Författarna lyfter sju påståenden och bemöter dessa. Plowman & McPake (2013) möter påståendena genom att redogöra för hur okritiska och onyanserade påståendena ofta är. Påståendena är:

1. "Barn och teknologi borde inte beblandas"
2. "Unga barn är digital natives"
3. "Teknologi hindrar social interaktion"
4. "Teknologi dominerar barns liv"
5. "Spela = lära"
6. "Om det är interaktivt, så måste det vara lärande"
7. "Barn måste vara teknologiskt begåvade inför sin framtid"

Efter att ha bemött dessa myter med fakta baserad på empiriska studier redogör Plowman & McPake (2013) för vad detta innebär för pedagoger. Författarna menar att själva användandet av digitala verktyg ofta handlar om att barnen ska lära sig turas om och hur de ska hantera själva utrustningen, snarare än att lära barnen hur de ska använda sig av digitala verktyg för arbete eller kulturella uttryck. Plowman & McPake (2013) skriver vidare om hur missuppfattningarna ovan kan generera pedagoger som fokuserar på "formalia" istället för möjligheterna med digitala verktyg.

3 Teoretisk anknytning

Vi menar att ett sociokulturellt perspektiv kan vara användbart i denna studie för att bidra med insyn i hur barn lär sig i olika digitala miljöer och hur barn lär sig med hjälp av digitala verktyg. Vi tror att pedagoger som inte är insatta i barns digitala miljöer potentiellt missar möjligheter för intressestyrt lärande där elever är delaktiga. Vi tror att det finns många digitala miljöer som kan främja lärande hos elever men det krävs kunskaper hos pedagoger för att detta ska kunna ske.

Vi har valt att använda oss av två teorier i denna studie, då vi anser att teorierna kompletterar varandra väl. Ett sociokulturellt perspektiv tillsammans med perspektiv från barndomssociologin ger oss en plattform som används till analys och diskussion av vårt material. Det sociokulturella perspektivet bidrar främst med begrepp och teorier kring hur lärande sker i samband med interaktion mellan lärare, individ och digitala verktyg. Perspektiv från barndomssociologin hjälper oss att analysera hur grundlärares syn på barn influerar deras arbete med digitala verktyg i fritidshemmet.

3.1 Sociokulturellt perspektiv

Ett sociokulturellt perspektiv grundar sig i Lev Semenovich Vygotskijs arbeten om lärande, utveckling och språk. Säljö (2014) framhåller Vygotskijs perspektiv om utveckling och lärande. En av utgångspunkterna för ett sociokulturellt perspektiv på lärande och människans tankar/handlingar är att man intresserar sig för hur grupper och individer tillskriver sig och använder både fysiska och kognitiva resurser. Interaktionen mellan kollektiv och individ är i fokus (Säljö 2014). Kommunikation och interaktion mellan människor är avgörande och det är genom dessa som sociokulturella resurser skapas, men även genom kommunikation som de förs vidare.

Ett av de grundläggande begreppen i ett sociokulturellt perspektiv är *mediering*. Begreppet kommer från tyskans *Vermittlung* (förmedling) och innebär att människor förstår och agerar i vår omvärld med hjälp av verktyg eller redskap. Säljö (2020) lyfter fram Vygotskijs tankar kring begreppet och att människan använder sig av två olika typer av kulturella verktyg, språkliga och materiella. Ett materiellt verktyg kan exempelvis vara papper och penna eller ett digitalt verktyg såsom en dator. De språkliga verktygen kan även beskrivas som intellektuella. Vygotskij framhäver språk som medierande redskap och då syftar han inte enbart på det talade nationella språket utan ett flexibelt teckensystem med vars hjälp människor kan uttrycka sig, förstå och analysera världen. Fysiska och intellektuella verktyg gör att människan skapar en kultur och kan tillsammans åstadkomma förutsättningar för samhällsutvecklingen (Säljö 2014). Vikten av olika kompletterande medierande [MF8] system som samverkar framhävs av Säljö (2020); exempelvis uttryck och kommunikation med bilder och detta är viktigt att ha i åtanke i vår tid då den digitala tekniken har skapat möjligheter för människor att använda sig av bilder på ett revolutionerande sätt.

Appropriering är ett annat centralt uttryck som används inom ett sociokulturellt perspektiv. Uttrycket är ett sätt att förklara lärandet som innebär att man lär sig något genom att använda redskap. Det som människan lär sig blir man bekant med i vardagen, skriver Säljö (2020). Exempelvis ordet mamma, pappa eller storebror är något vi möter i vardagsspråket. Förståelsen av dessa begrepp och det lärande som möjliggörs genom användningen av dessa kulturella redskap sker genom mediering och utan särskild undervisning. Att interagera med

föräldrar eller med syskon genom till exempel lek menar Säljö (2020) är indirekt eller implicit mediering. Appropriering är en beskrivning på den process som människan tar till sig kunskap genom att använda sig av olika sociokulturella verktyg i olika samspel, därför är detta begrepp användbart i vår studie då appropriering i fritidshemmet/skolan skulle kunna innebära hur elever lär sig och förstår kulturella verktyg som digitala verktyg kan vara en del av.

3.2 Barndomssociologiskt perspektiv

Enligt Holmberg (2020) har det under längre tid funnits fasta föreställningar kring begreppen barn och barndom. Dessa uppfattningar påverkar förståelsen för barn, barns upplevelser och hur man ser på barndom som helhet. Holmberg (2020) skriver vidare om hur kategorierna *barn* och *vuxna* ofta har setts som motsatser, där de olika kategorierna blir associerade med olika egenskaper och förväntningar.

Öksnäs (2013) lyfter två centrala begrepp från barndomssociologin: *beings* och *becomings*. Med *beings* kategoriserar man barn som fullvärdiga aktörer vars agens och intressen ska respekteras på samma sätt som en vuxen, medan *becomings* anses vara tomma kärl som behöver fyllas med vuxenhetens vatten. *beings* och *becomings* är centrala inom barndomssociologin som helhet och begreppen belyser spänningarna som funnits och till viss del fortsätter finnas gällande dessa begrepp. I analysen av våra resultat kommer vi använda oss sparsamt av dessa begrepp, då vi är ute efter att analysera pedagogers inställning till digitala verktyg i större mån och pedagogers inställning till barns intressen i mindre mån.

Holmberg (2020) lyfter barns perspektiv som en viktig aspekt av den nya barndomssociologin som började växa fram under 1990-talet. Om man arbetar med föreställningen att barn är *beings*, alltså fullvärdiga aktörer med agens och vilja som ska respekteras, så behöver man aktivt försöka förstå och ta till sig barns perspektiv. Kampman (2003) lyfter vikten av att barns röster blir hörda, vilket skapar möjligheter för barnen att delta i och påverka sin undervisning på fritidshemmet. Enligt författaren bör barn inkluderas i planerandet av undervisningen i fritidshemmet ifall den ska uppnå syftet att ge barnen en meningsfull fritid.

När det kommer till just digitala miljöer, digitala verktyg och relationen mellan dessa och barn i fritidshemmet så finner vi begreppet *digital natives* särskilt intressant (Kirschner & De Bruyckere, 2017). Begreppet sätter fingret på spänningar mellan vuxna och barn i samband med digital teknik. Med begreppet digital native menas att barn av vuxna ses som digitalt födda. Vuxna förväntar sig att barn intuitivt ska förstå tekniken de kommer i kontakt med, då barnen är uppväxta med teknik runt omkring sig. Kirschner och De Bruyckere (2017) gör dock en poäng av att det ej nödvändigtvis behöver finnas ett samband mellan barndom och kunskaper kring digital teknik. Detta begrepp kommer vi att använda oss av i resultatet i syfte att belysa de uppfattningar som finns kring barn, digitala verktyg och barns användning av dessa.

Interactivity är ett begrepp hämtat ur Plowman och Pake (2013). Begreppet illustrerar ett koncept som innebär att vuxna ofta tar för givet att lärande sker i samband med digitala verktyg så länge som det som görs är interaktivt. Författarna skriver dock vidare om hur detta är en missuppfattning, då lärande ej är givet i samband med interaktivitet. Detta begrepp kan hjälpa oss förstå våra resultat med utgångspunkt i vårt syfte att skapa kunskap om de pedagogiska grundtankarna bakom användandet av digital teknik i fritidshemmet.

3.3 Teoretiska begrepp

I syfte att belysa och diskutera vårt forskningsområde så kommer vi att använda oss av nedanstående begrepp. Begreppen är hämtade från forskningsfältet kring lärares användning av digitala verktyg i ordinarie skolverksamhet och på fritidshemmet. Vi har valt nedanstående begrepp därför att vi anser att de är relevanta i förhållande till vårt syfte och våra frågeställningar.

Mediering

Detta är ett centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet som innebär att människan förstår och agerar i sin omvärld med hjälp av olika kulturella redskap. Säljö (2020) redogör för Lev Semenovich Vygotskijs tankar kring kulturella redskap och menar att de två vanligast förekommande är språkliga och kulturella redskap.

Appropriering

Detta är ett annat centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet. Säljö (2020) beskriver appropriering som den process vilket människan tar till sig ny kunskap genom att använda sig av olika sociokulturella verktyg i olika samspel.

E-professionalism

Begreppet E-professionalism, används av Randahl, Olin-Scheller och Nilsberth (2020) som ett uttryck för lärares digitaliserade yrkesutövning. Lärare som utnyttjar möjligheterna i att använda sociala medier och liknande digitala plattformar i sin undervisning betitlas som *e-lärare*, vilket artikelförfattarna ger som ett exempel på *e-professionalism*.

Digital natives

Kirschner & De Bruyckere (2017) använder sig av begreppet digital native till att sätta uttryck på spänningar mellan vuxna och barn när det kommer till digital teknik. Begreppet är användbart för att sätta ord på hur barn kan uppfattas av vuxna i relation till deras digitala kunskaper.

Interactivity

Ett begrepp hämtat från Plowman & Pake (2013). Begreppet syftar på hur det kan finnas tankar kring att lärande är givet så länge som ett digitalt verktyg är interaktivt. Detta begrepp används för att illustrera missuppfattningar kring lärande med hjälp av digitala verktyg. Bara för att något är interaktivt så innebär det inte per automatik att lärande sker.

4 Metod

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för studiens metodval, urval, genomförande och bearbetning av analys. Avsnittet avslutas med etiska överväganden.

4.1 Metodval

Vi har valt att använda oss av kvalitativa intervjuer med utbildade pedagoger i syfte att få en aktuell bild för hur det ser ut idag i fritidshemmen. Ahrne & Svensson (2015) skriver att genom att använda intervjuer samlas kunskaper om sociala förhållanden. Författarna skriver vidare att de intervjuades känslor och upplevelser kan vara av intresse. Vi har genomfört sex intervjuer. Med hjälp av detta material har vi sedan skapat en bild av fritidshemmet, vilket vi kan använda för att analysera och diskutera hur sambanden mellan pedagog, elev och digitala verktyg ser ut.

Detta metodval innebär även att den data som insamlats kommer utifrån enskilda källors personliga tankar och uppfattningar av sina verksamheter. Detta bör betyda att informationen är trovärdig, då den är anpassad efter den intervjuades egna situation.

4.1.1 Kvalitativ intervju

Under skrivandet av det PM som denna studie är baserad på diskuterade vi fältstudier där vi hade kombinerat observationer med intervjuer som metod. Vi kom fram till att observationer förmodligen skulle ge sämre möjligheter att få fram och diskutera pedagogers tankar. Observationer som metod hade varit fördelaktigt ifall studiens syfte var att synliggöra barns upplevelser av digitala verktyg. Studiens syfte har från start varit centrerat kring hur pedagoger tänker kring digitala verktyg, vilket fick oss att landa i semi-strukturerade intervjuer, då vi var ute efter att få informantens personliga syn på sin verksamhet och digitala verktyg.

Vi formulerade intervjufrågor (se bilaga 1, intervjuguide). Under intervjun ställde vi frågor som etablerar bakgrund tidigt i intervjun, i syfte att få fram verksamhetens konkreta förutsättningar när det kommer till tillgängliga verktyg, antal pedagoger, elevantal etc. Intervjuerna fick sedan flöda fritt, där målet var att låta informanten tala öppet om hur de upplever sin verksamhet. Vi ställde följdfrågor i syfte att förtydliga och ge möjlighet att diskutera intervjuens olika ämnen. Våra frågor i intervjuguiden utgår från våra frågeställningar i studien syfte.

4.2 Urval

Vi började urvalsprocessen med att avgränsa önskade informanter till utbildade grundlärare i fritidshem / fritidspedagoger. Vi skickade ut missivbrev till skolor i Göteborg med omnejd. Breven skickades till skolor i olika områden i syfte att få fram information från olika typer av skolor där förutsättningarna skiljer sig. Det skickades ut ungefär 30 missivbrev till olika skolor som resulterade i sparsamt förekommande respons. Vi lyckades inte boka några intervjuer via mailkontakt och detta resulterade i att vi valde att använda oss av personliga kontakter för att få informanter till vår studie. Bryman (2016) beskriver ett så kallat tillfällighet och *bekvämlighetsurval* som innebär att man använder sig av personer som finns tillgängliga för forskaren. Genom att använda denna urvalsstrategi kan resultatet bli intressant men även problematiskt genom att det inte går att generalisera resultatet eftersom informanterna består av tillgängliga personer. Då vi inte kunnat nå informanter på andra sätt än detta valde vi denna strategi för vår studie.

4.3 Genomförande

I början på vår studie skickade vi mail med missivbrev till rektorer, biträdande rektorer och personalansvarig för fritidshem till skolor i olika områden, Göteborg med omnejd. I mailet bad vi mottagaren om hjälp med vidarebefordring av vårt missivbrev till utbildade grundlärare i fritidshem och fritidspedagoger. Vi fick återkoppling från tre mottagare, där en uppgav att de skickat det vidare till sina anställda och de två andra tackade nej till att delta i studien. Ingen ytterligare kontakt eller respons kom ur dessa mail.

Efter ännu en vecka utan resultat beslutade vi oss för att arbeta med bekvämlighetsurval istället. Vi kontaktade bekanta utbildade pedagoger i fritidshem. Detta gav större respons och vi kunde komma ut på intervjuer. Vi dokumenterade dessa intervjuer via ljudinspelningar som vi sedan transkriberade och raderade.

Bryman (2016) skriver att en tematisk analys är bland det vanligaste tillvägagångssättet för att analysera kvalitativ data. Våra transkriberingar skrevs ut på papper och överstrykningspennor i olika färger användes för att markera teman vi identifierat. Våra teman bestod av kategorier som är kopplade till studiens forskningsfrågor;

Vilka digitala verktyg används / hur ser lokalerna ut / elevantal / pedagogantal?

Hur används digitala verktyg?

Pedagogiska ideér bakom användandet

Hinder / svårigheter (kring användandet av digitala verktyg)

Titlarna på dessa kategorier kortades sedan ner inför presentationen i resultatdelen i syfte att göra det tydligare för studiens läsare. Kategoriernas innebörd och innehåll är dock fortfarande likvärdigt med originalkategoriseringarna.

4.4 Bearbetning av analys

När vi var färdiga med att kategorisera resultatet så började vi med att presentera det i resultatdelen. Vi delade upp våra sex intervjuer mellan oss och tog tre var. I resultatdelen presenterar vi resultat från samtliga intervjuer, de resultat som sticker ut presenteras som utstickande och de resultat som vi känner igen i flera olika intervjuer presenteras som ett mer övergripande resultat.

4.5 Studiens tillförlitlighet

I detta avsnitt kommer studiens kvalitet diskuteras för att visa medvetenhet om styrkor och svagheter i vår studie. För att en studie ska inneha hög kvalitet krävs det att den har hög validitet och reliabilitet.

Reliabilitet bestäms av hur goda mätinstrument som finns för att en studie ska generera ett tillförlitligt resultat (Barmark & Djurfelt, 2021). Att använda sig av semistrukturerade intervjuer anser vi var nödvändigt för att resultatet skulle bli så tillförlitligt som möjligt då studiens syfte är att få fram grundlärares uttryck och resonemang kring digitala verktyg. Empirin hade inte varit lika rik på idéer om vi använt oss av en annan metod som exempelvis observation. Det har lagts mycket fokus vid utformningen av intervjuguiden för att möjliggöra för informanterna att öppet prata om deras tankar kring vårt ämne samt att vi som intervjuare hade möjlighet att ställa följdfrågor på deras svar vilket gör att vi ser metodvalet som en styrka för reliabiliteten.

Validitet (giltighet) betyder att man undersöker eller mäter det man säger att man vill undersöka eller mäta i en studie. Våra intervjufrågor är baserade på vårt syfte och frågeställningar och därmed tog vi hänsyn till validiteten. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) skriver att man aldrig kan utgå från att den som blir intervjuad svarar sanningsenligt och därför behöver man skapa en naturlig intervjusituation. Detta tog vi hänsyn till genom att formulera bakgrundsfrågor som skulle få de intervjuade att känna sig bekväma då intervjuade personer som inte svarar ärligt kan försämra giltigheten i en studie (Eriksson-Zetterquist och Ahrne, 2015). Innan vi påbörjade intervjuerna förklarade vi för våra informanter studiens syfte och vi poängterade att det inte finns något rätt eller fel svar för att undvika någon form av press.

Trovärdighet hänger samman med möjligheten att *generalisera* ett resultat i ett forskningsprojekt, det vill säga att man kan säga något om en större grupp än den som studerats (Svensson & Ahrne, 2022). Att generaliserbarheten brister kan ses som en svaghet när det gäller kvalitativa undersökningar skriver Ahrne och Svensson (2022). Vår studie hade en relativt liten grupp av informanter, sex grundlärare i fritidshem från diverse skolor i Göteborgsområdet med omnejd. Med detta sagt kan vi inte generalisera det studien har kommit fram till, alltså att vårt resultat gäller i hela Sverige vilket kan ses som en svaghet. Dock anser vi det värt att nämna att vi fick en bred omfattning på ålder då informanterna hade olika åldrar och det gav studien ett brett åldersurval.

4.6 Forskningsetiska överväganden

Etik innebär en reflektion över moraliskt handlande, vad är rätt och vad är fel? Det är ett sätt att uppföra sig på samt att tänka för att uppnå det rätta och det goda. Ett etiskt ställningstagande grundar sig på fakta men även normer eller värderingar som en individ har (Vetenskapsrådet, 2002). Grundläggande centrala principer som berör etiken inom forskning är frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet. För den svenska forskningen finns det fyra huvudkrav som behandlar forskningsetiska principer och dessa är följande:

Informationskravet betyder att informanterna som blivit tillfrågade att delta behöver bli informerade om studiens syfte och att deltagandet är frivilligt och har rätt att avbryta sin medverkan när som helst. Informanterna skall även bli informerade om vad medverkandet innebär för studien samt vad som sker med det insamlade materialet (Vetenskapsrådet, 2002). Våra informanter fick information om studiens syfte både innan och under genomförandet av studien genom att läsa informations och samtyckesblanketten innan och under intervjusituationen.

Samtyckeskravet innebär att personer som deltar i studien behöver bli medvetna om att de själva bestämmer över sin medverkan och kan avbryta sin medverkan när som helst utan negativa följder. Deltagare under 15 år behöver samtycke av båda vårdnadshavare, detta är inte något vi behöver beakta då vi inte intervjuar elever (Vetenskapsrådet, 2002). Som nämnt ovan fick våra informanter tillgång till en samtyckesblankett som undertecknades vid intervjusituationen, vi kompletterade detta även med ett muntligt samtycke som spelades in på inspelningsenheten vid utförandet av intervjun och förtydligade vad detta krav innebär genom att informera att informanterna bestämmer över sin medverkan.

Konfidentialitetskravet betyder att alla personuppgifter från deltagarna ska hanteras med konfidentialitet. Detta innebär att materialet som samlas in från intervjuer måste förvåras oåtkomligt för obehöriga. Det ska även informeras att deltagarnas integritet respekteras genom att förbli anonyma samt att det endast är studiens författare som har tillgång till personuppgifterna. Personuppgifterna raderas efter att studien har avslutats (Vetenskapsrådet, 2002). Vi valde att förvara samtyckesblanketter, inspelningar samt transkriberingar på olika ställen för att obehöriga inte skulle kunna komma åt dessa samt att avidentifiera informanterna genom att benämna dem som informant 1, informant 2 och så vidare.

Nyttjandekravet innebär att all data och uppgifter som informanterna delar med sig av enbart får användas i studiens ändamål. Materialet som insamlas behandlas och används som underlag i studien och får inte användas i andra syften än det som studiens ansvariga givit löfte om (Vetenskapsrådet, 2002). Utifrån detta krav har det empiriska materialet endast använts i studiens syfte och inget annat.

5 Resultat och analys

I detta avsnitt kommer vi att presentera de olika kategorier som vi kodat fram i vår empiri. Med utgångspunkt i vår kodning har vi delat upp vår empiri i kategorier som även agerar underrubriker. Underrubrikerna syftar till att göra det lättare för läsaren att skapa sig en uppfattning om användningen av digitala verktyg.

5.1 Kontextuella faktorer

I detta avsnitt presenteras kontextuella faktorer. Syftet med dessa kontextuella faktorer är att beskriva sammanhangen där arbete med digitala verktyg förekommer och att skapa inramningar som är av betydelse för förståelsen av resterande resultatdel.

Lokaler

Tillgången till lämpliga lokaler för fritidshemsverksamhet varierar på de skolor där våra informanter bedriver sina verksamheter. Vissa informanter uppger att de har god tillgång till rymliga lokaler där såväl lek som undervisning kan bedrivas, medan andra informanter uppger att lokalerna som finns att tillgå är samma lokaler som skolans ordinarie verksamhet bedrivs i.

Elevantalet varierar mellan våra informanternas arbetsplatser. De uppger att det finns mellan 25 och 70 elever på den avdelning där de bedriver fritidshemsverksamhet. Vissa pedagoger berättar om hur eleverna ofta får sitta i korridorerna eller arbeta i lediga gruppum i närheten. Flera andra informanter beskriver liknande situationer, där hemklassrum används för fritidshemsverksamhet. Antal och storlek på yta som anges ovan är i stort sett representativt för de övriga informanternas beskrivningar av sina fritidshem.

Elevgrupper

Elevgrupperna är ofta utformade efter årskurs och skolklass. Detta avser klasser från förskoleklass till och med årskurs tre och de informanter som uppger att elevernas hemklassrum används för fritidshemsverksamhet uppger även att avdelningarna på dessa fritidshem delas in utefter årskurs. Varje elevgrupp har i regel två till fyra tilldelade pedagoger.

Antal pedagoger

Studiens informanter uppger i stort sett liknande förutsättningar kring pedagogantal. Det är oftast två till fyra pedagoger per avdelning. Andel behöriga pedagoger varierar på de olika fritidshemmen, vissa informanter uppger att det finns två behöriga pedagoger per avdelning medan andra informanter uppger att det finns endast en behörig pedagog per avdelning.

5.2 Tillgängliga digitala verktyg

Efter vår kodning visar det sig att informanterna uttrycker att tillgången till digitala verktyg var god på merparten av fritidshemmen för att kunna bedriva undervisning med digitala verktyg. Nedan beskriver informant 2 hur hen upplever tillgången till digitala verktyg i det fritidshem där hen är verksam

Intervjuare: Jag tänkte fråga om det finns tillgång till digitala verktyg på ditt fritidshem och isåfall vilka?

Informant 2: Ja vi alla har ju varsin iPad på lågstadiet, förutom förskoleklassen har alla en varsin iPad, alltså i 1:an, 2:an och 3:an har dom en egen sen från årskurs fyra upp till sex får eleverna en egen dator. Vi i personalen har också en varsin egen iPad.

Även andra informanter anser att tillgången till digitala verktyg är god med undantag från en informant som uttrycker att hen fått *tjata till sig* Ipads till fritidsverksamheten. I detta fritidshem har varken pedagoger eller elever tillgång till personliga iPads. Pedagoger har tillgång till personliga datorer och mobiltelefoner, men informanten uppger att de enda digitala verktygen som finns tillgängliga för eleverna på den fritidsavdelning där informanten arbetar är två iPads. Dessa iPads delas av cirka 67 elever.

Det som skiljer sig från de fritidshemmen där våra informanter arbetar är att tillgången ser olika ut gällande typ av digitalt verktyg, exempelvis beskriver vissa informanter att elever har tillgång till egna personliga Ipads och andra informanter beskriver att eleverna har tillgång till egna datorer. Gemensamt för alla informanter är att alla fritidshem som är representerade i studien har egna *fritids-iPads* med en variation på två till samt en *fritidstelefon*. Detta gör det rimligt att beskriva situationen som att flertalet av pedagogerna anser att tillgången till digitala verktyg ger en god förutsättning att bedriva undervisning med digitala verktyg. Möjligheten för grundläraren att lära sig och eleverna att appropriera de digitala verktygen i undervisningen ser vi finns med dessa tillgångar.

En informant beskriver även hur hen är med i IKT-gruppen på skolan och anser sig vara teknisk av sig men beskriver att kollegor inte är lika tekniska av sig för att det växt upp på ett annorlunda sätt och poängterar att det inte har getts någon utbildning kring användandet av digitala verktyg, de lär sig de appar som finns på Ipad:en av varandra. I vår tolkning ser vi spänningar bland pedagogerna i dennes arbetslag när det kommer till digital teknik på samma sätt som Kirschner & De Bruyckere (2017) använder begreppet digital native för att uttrycka spänningar mellan vuxna och barn; hur barn kan uppfattas av vuxna i relation till deras digitala kunskaper. Vi tror att sättet som vissa informanter uttrycker sig på kan påverka grundlärares val att använda digitala verktyg i verksamheten och att det i längden bidrar till mindre undervisning med digitala verktyg där elevernas kompetens påverkas för att appropriera digitala verktyg.

Hälften av informanterna beskriver ytterligare ett digitalt verktyg, en så kallad interaktiv skärm eller smartboard som finns i klassrummen där fritidshemmen har delar av sin verksamhet. Nedan följer ett citat från Informant 3:

Vi har ju också såna här skärmar i klassrummen där man också kan peka och rita och såhär.. Dom används i förskoleklass där dom ritar mycket på den och jobbar med former

och interagerar mycket med den och det hade vi kunnat utveckla eftersom vi har ju också sådana skärmar i varje klassrum så det kan man utveckla. Alltså vi har ju inga projektorer utan det är såna här stora interaktiva skärmar ... där finns det verkligen en utvecklingspotential, speciellt kanske för förskoleklass som inte har egna..

5.3 Användningsområden för digitala verktyg

Regelbunden användning

Resultatet från våra informanter påvisar att det finns en viss variation i hur digitala verktyg används på fritidshemmet. Det framkommer att eleverna har *datorstund* eller *iPad-tid* en till två gånger i veckan vid bestämda tider där eleverna erbjuds att delta på utefter intresse. Pedagogerna planerar inte något särskilt moment, utan eleverna får välja själva vad de önskar göra på sina datorer, inom ramarna av vilka program och hemsidor som är tillåtna. Informanten uppger att det oftast är spelet Minecraft eller spelhemsidan Friv (en plattform för enkla, ofta Java-baserade spel) som väljs av eleverna.

Andra informanter uppger att de vid dessa tillfällen använder digitala verktyg till att jobba med pusselspel från skolans applikationsbibliotek, tutorials där eleverna lär sig att måla steg för steg, applikationer för musikskapande, Kahoot frågetävlingar, både färdiga samt egengjorda samt användning av green screens. Även filmvisning och byggspelen Minecraft förekommer enligt informanterna.

Aktiviteterna ovan anses, av våra informanter, fördelaktiga för elever då det sker en lärandeprocess utan att aktiviteterna är lärarledda i och med att aktiviteterna är interaktiva. Flera uttrycker att det sker ett lärande genom att titta på videon, vilket innebär att det inte behöver vara lärarlett. Här ser vi en koppling till begreppet *interactivity* från Plowman och McPake (2013).

En annan informant uppger att digitala verktyg sällan används i planerade moment i dennes verksamhet. Informanten uppger att iPads används regelbundet tidigare, men på grund av motsättningar i verksamheten (se kategorierna kring hinder nedan) så fick pedagogerna skapa ett system där eleverna skriver upp sig på en lista, så att eleverna får använda iPads 30 minuter i taget. Applikationerna eleverna får välja mellan är limiterade: de får installera appar via skolans appar eller hub som ska innehålla kurerade, godkända appar enligt skolans stadgar.

Spontan användning

Ett återkommande användningsområde som presenteras av en informant i vår studie är iPad som ett verktyg för avslappning. Eleverna får i stor grupp använda iPads tillsammans. Informanten uppger att barnen oftast väljer att spela spel på plattformen. Spelo (en motsvarighet till Friv, med skillnaden att Friv är godkänd enligt skolans stadgar medan Spelo ej är godkänd). En annan aktivitet som ofta väljs av eleverna vid avslappningsstunden är att titta på klipp eller serier på SVT play.

Flertalet informanter uppger en regelbunden, ej tidigare planerad, användning av iPads som en slags *snuttefilt*, alltså att iPad:en ges till elever som är ledsna, irriterade eller behöver avledas. Det beskrivs även hur avledning ofta är det största användningsområdet för digitala verktyg i fritidshemsverksamheten. Elever som är utåtagerande eller som har någon form av

problematik kring sociala interaktioner ges en iPad och får sysselsätta sig själva. Att sitta med en iPad en stund beskrivs av informanterna som en lösning för att inte ständigt behöva vara i social interaktion med andra eftersom det är där problematiken finns. Flera informanter uppger att denna lösning är nödvändig på fritidshemmet för att pedagogerna ska kunna få en lugn och fungerande verksamhet.

5.4 Pedagogiska idéer kring digitala verktyg

Pedagogiska visioner

Flera informanter understryker vikten av att stärka samarbetet mellan skolans ordinarie undervisning och fritidshemmets undervisning. Merparten av våra informanter ser ett stort intresse hos sina elever kring digitala verktyg. Trots detta berättar flertalet informanter om hur potentialen hos digitala verktyg inte alltid nås, varken i skolans ordinarie undervisning eller på fritidshemmet. Holmberg (2020) lyfter barns perspektiv och vikten av att inkludera barn i planeringen av undervisning. En informant föreslår att de arbetsområden som eleverna arbetar med under sin ordinarie skoldag kan arbetas vidare med på fritidshemmet med hjälp av digitala verktyg. Informanten ger ett exempel där barnen lärt sig om olika djur och djurs behov i skolan och sedan fått skapa en bondgård på fritidshemmet i lera eller på papper och penna. Pedagogen ställer frågan: *varför inte bygga bondgården i Minecraft?*

En informant nämner skolans uppdrag i förhållande till pedagogik och digitala verktyg. Hen säger att man som pedagog bör fundera kring huruvida man endast tar tillvara ett intresse när man planerar sin undervisning eller om man även tänker på att tillfredsställa de behov som finns. Denna kommentar var specifikt relaterad till undervisning kring säkerhet och ansvarsfull kommunikation online, vilket är något som Martinez (2020) sätter stor vikt på.

En informant uppger att hen identifierat ett behov på fritidshemmet för uppstyrda och planerade undervisningstillfällen kring hur man använder digitala verktyg och möjligheterna som dessa öppnar upp. Pedagogen belyser särskilt möjligheterna inom de digitala miljöerna. Plowman och McPake (2013) skriver om hur *formalians* kring hur man använder digitala verktyg ofta får störst uppmärksamhet av pedagoger, vilket kan leda till att kunskaper kring vad man faktiskt kan göra inuti digitala miljöer blir lidande.

En av studiens informanter belyser möjligheterna att använda digitala verktyg i samband med kreativt skapande. Pedagogen ser stora potentiella möjligheter att använda digitala verktyg för att skapa bilder, musik, filmer och videos.

En av grundlärarna vi har intervjuat berättar om hur man som pedagog bör vara flexibel kring användande av digitala verktyg. Pedagogen berättar om hur det går att skapa lekar och aktiviteter kring de spel och övriga digitala miljöer som eleverna deltar i. På skolor där tillgången till digitala verktyg är lägre kan det finnas ett värde i att skapa innehåll i fritidshemmet som bygger på de digitala miljöer eleverna tycker om, till exempel att man får pärla eller bygga karaktärer från spel som är populära på fritidshemmet.

Pedagogiska idéer om undervisning i programmering på fritidshemmet framkommer, både kring analog och vanlig programmering med hjälp av *Hour of code tutorials* som innebär att man stegvis går igenom olika sätt att programmera. Det framkommer också idéer om

undervisning där man med hjälp av LEGO-set bygger till exempel robotar som sedan programmeras via en iPad. Det beskrivs även att det saknas utrustning att låna centralt inom kommunen. Exempelvis skulle man kunna låna programmeringsutrustning i form av *Bee-boots*. Det nämns även idéer kring lekar kopplade till programmering som kan användas på skolgården i syfte att förbereda eleverna för användande av digitala verktyg. Andra idéer som framkommer är filmskapande, där elever har möjlighet att lära sig vad exempelvis svensk lag säger om tillstånd för att filma och hur en film byggs upp med olika delar. Musikskapande digitalt med exempelvis applikationen Garageband är andra exempel som informanterna nämner som potentiella områden för digitala verktyg.

5.5 Didaktiskt arbete med digitala verktyg

En av våra informanter delger sina tankar kring pedagogik och digitala verktyg. Informanten understryker vikten av att tillfällen där eleverna använder digitala verktyg bör vara väl planerade, utvärderade och dokumenterade. Pedagoger lyfter möjligheterna kring att arbeta med källkritik och informationssökning med hjälp av digitala verktyg. Martinez (2020) nämner digital kompetens som en avgörande faktor för barns lärande, sociala inklusion och välmående i ett alltmer digitalt samhälle. Författaren menar att ansvarsfull användning och kommunikation är viktiga aspekter som pedagoger kan undervisa kring i relation till digitala verktyg.

Informanten berättar vidare om hur datorn ofta ses som en spelkonsol istället för ett verktyg som man kan använda för att söka upp information och kommunicera ansvarsfullt. Informanten nämner incidenter som sker på sociala medier och möjligheterna dessa skapar för pedagoger kring möjliga lärandemoment. Informanten nämner att det ofta diskuteras kring hur mycket eleverna sitter framför skärmar, medan man enligt hen istället borde rikta fokus på att diskutera *hur* man använder en skärm.

Samma informant berättar också om hur fria datorstunder genererar observationstillfällen där pedagoger kan utröna vad elever är intresserade av. Samtalen eleverna har sinsemellan i samband med användande av digitala verktyg kan vara av vikt för att förstå hur barnen använder digitala verktyg. Detta sätt att observera elevernas samtal är i linje med det sociokulturella perspektivet, där man, bland annat, intresserar sig för hur grupper och individer interagerar och kommunicerar med intellektuella verktyg (Säljö, 2014). Hur eleverna förstår och tolkar sin omvärld med hjälp av digitala verktyg är ett exempel på mediering (Säljö, 2020).

Flera informanter lyfter skolans kompensatoriska uppdrag kring digitala verktyg. Alla familjer har inte resurserna som krävs för att införskaffa digitala verktyg. Att inte ha tillgång till digitala verktyg kan leda till försämrade möjligheter inom social inklusion, välmående och digital kompetens (Martinez, 2020). En informant nämner att barn ofta tros ha digitala kompetenser av vuxna, medan hen i en pedagogisk miljö snabbt kan se tecken på bristande digitala kompetenser hos sina elever. Denna spänning mellan vuxnas uppfattning om barns digitala kompetenser och barns faktiska digitala kompetenser stämmer överens med begreppet *Digital natives* (Kirschner & De Bruyckere, 2017).

En av studiens informanter diskuterar hur pedagogens syn på hur pass skolifierat fritidshemmet ska vara blir avgörande för vilka möjligheter man som pedagog ser för

användning av digitala verktyg i fritidshemmet. Pedagogen berättar vidare om hur de aktiviteter som utförs i dennes fritidshemsverksamhet ofta har som utgångspunkt att aktiviteterna behöver skilja sig från ordinarie undervisning. Informanten utvecklar dock resonemanget och argumenterar för att aktiviteter som utgår från en mer skolifierad syn på fritidshemmet också bör ha en del i processen, då dessa aktiviteter kan vara lättare att planera, styra och utvärdera.

En informant delger sina tankar kring planerade moment med digitala verktyg i fritidshemmets verksamhet. Informanten menar att i uppstyrda och planerade moment lär sig eleverna *på vägen*. Pedagoger lyfter hur lärarna på ett naturligt sätt börjar diskutera syfte och mål med sin undervisning när eleverna organiskt glider in på olika lärområden. Detta kan också ge möjligheter för pedagogerna att inkludera eleverna i deltagande och planering av sin undervisning, vilket är något som Kampman (2003) understryker vikten av.

Flera av studiens informanter uppger att det finns olika former av begränsningar kring vilket innehåll fritidshemmets elever får tillgång till via digitala verktyg. En informant delger sina tankar kring styrning av elevers aktiviteter med digitala verktyg. Pedagoger lyfter behovet av balans och förklarar att grundlärare i fritidshem har ett ansvar att erbjuda nya aktiviteter med hjälp av eleverna. Pedagoger berättar även att det finns ett visst behov av styrning kring elevers aktiviteter med digitala verktyg, då elevernas intressen och önskade användningsområden ofta krockar med skolans stadgar. Informanten lyfter dock möjligheterna kring att använda detta dilemma som ett tillfälle att lära eleverna om varför de inte får utföra vissa aktiviteter och var problematiken ligger. Ett exempel på problematik som pedagoger nämner är trakasserier på sociala medier, något som även andra informanter har nämnt i sina respektive intervjuer. Denna informant lyfter även ansvaret hos pedagoger att se till så att eleverna inte kommer in på sidor som visar våldsamt eller pornografiskt innehåll, vilket hen ser som en legitim anledning till att begränsa och styra elevernas användning av digitala verktyg i viss mån.

En informant uttrycker att något som hen och arbetslaget behöver bli bättre på är att sätta sig in i det som eleverna gör hemma med digitala verktyg och anser det svårt då dessa aktiviteter är förbjudna på fritidshemmet för att de innehåller chattar och det kan uppstå konflikter. Informanten uttrycker att hens kompetens och tid inte räcker till för att ta sig an detta; att lära eleverna hur de interagerar i de sociala spelen med digitala verktyg. Nedan följer ett citat från Informant 3:

Jag tror det finns mycket kvar att lära och att eleverna behöver vårt stöd i hur utvecklas jag, hur beter jag mig på nätet.. massa såna olika grejer, konflikter och konflikthantering på nätet där man skriver till varandra. Vad gör jag om kompisar skriver taskiga saker till mig, vem vänder jag mig till och hur reder man ut det? Vad är okej att skriva? Asså alla dom här olika grejerna behöver vi jobba på.. De är så svåra att ta på... Där tror jag att vi har mycket kvar, det känns som ett stort svart hål trots att den delen egentligen är den viktigaste, viktigare än att dom lär sig programmera... att kunna umgås på ett bra sätt via det digitala, att ha den där sociala biten digitalt för det är så dom kommer att leva... Att få hjälp med detta tillsammans med oss vuxna, där har vi någonting att bita i.

En idé som framkom är att man som pedagog bör intressera sig för vad eleverna gör i sina digitala miljöer. Pedagoger beskriver sig själv som mindre teknisk, vilket har lett hen till att ta stor hjälp av sina elever vid planering av moment med digitala verktyg. Informanten uppger att det finns två primära sätt att uppnå lärande med hjälp av digitala verktyg. Den ena

lärprocessen innefattar något specifikt, till exempel att eleverna ska få lära sig att rita något detaljerat i en förvald app. Den andra lärprocessen innefattar just processen i lärandet. Vad skapar vi tillsammans? Vad lär vi oss på vägen? Pedagogerna understryker vikten av att som pedagog intressera sig för vad eleverna gör och att använda eleverna som stöd i planering och utförande av undervisning. Detta arbetssätt stämmer överens med hur Klerfelt (2007) beskriver framgångsrikt användande av digitala verktyg i lärosyfte.

En av studiens informanter lyfter behovet av begränsningar kring elevers användande av digitala verktyg. Denna informant berättar om hur eleverna ofta vill spela vulgära låtar fyllda med svordomar och spela våldsamma, blodiga spel. Pedagogerna resonerar att detta opassande innehåll kan ge upphov till teknikfientlighet hos vårdnadshavare, vilket sätter pedagoger i en sits där man behöver limitera och avgränsa elevernas användande.

5.6 Hinder kring användandet av digitala verktyg

Teknikskepsis

Ett hinder som framkom i flertalet intervjuer är teknikskepsis hos kollegor. Det framkommer att kollegor på arbetsplatsen ogärna vill använda digitala verktyg i sin undervisning. Vissa informanter beskriver hur de känner sig motarbetade i den mån att prat bakom ryggen och viljor som är på väg åt olika håll ofta går ut över planerandet och dokumentationen av arbete med digitala verktyg.

Det framkommer ytterligare ett hinder i intervjuerna, nämligen synen på vad fritidshemmet ska vara vilket skapar problem som komplicerar pedagogers möjligheter att arbeta med digitala verktyg i fritidshemmet. Det finns konflikter pedagoger emellan kring hur och i vilken utsträckning digitala verktyg bör användas i fritidshemmets verksamhet. Pedagogerna på ena sidan av konflikten åberopar läroplanen och behovet av att arbeta utifrån elevernas behov och intressen på fritidshemmet. De pedagoger som befinner sig på den andra sidan av konflikten anser ofta att eleverna ej bör använda digitala verktyg allt för mycket på fritidshemmet, då de redan använder det hemma. Nedan följer ett citat från informant 1 som beskriver synen på digitala verktyg:

Så att jag tror att en av de absolut största problemen är hur arbetslagen, alltså hur man tar med sig, för med sig sin egen åsikt, in i verksamheten istället för att faktiskt titta på läroplanen och se hur stor del den har. Där i. Och hur viktigt det är för framtiden att vi faktiskt arbetar med IKT, sociala medier överlag, hur man alltså.. vett och etikett på nätet för att. Vi vuxna fick aldrig med oss det och se hur vi betar oss. Vi kan väl hoppas på att nästa generation. Faktiskt har. Kommer komma lite längre

Denna bild av svenska lärares inställning till digitala verktyg stämmer överens med Samuelsson (2010), som beskriver denna skepsis hos svenska lärare gentemot digitala verktyg. Författaren skriver att det finns utmaningar i att möta barns behov och förändra svenska lärares inställning till IKT som helhet, vilket stämmer överens med många av de tankar som framkommit i våra intervjuer. Denna problematik beskrivs ofta som en *generationsfråga* av våra informanter. Flertalet informanter identifierar en fientlighet mot

digitala verktyg och teknik som helhet i sina verksamheter, på arbetslagsnivå såväl som ledningsnivå.

En tanke som framkommer i våra intervjuer kopplar både till hinder kring motstånd från vårdnadshavare och synen på vad fritidshemmet ska vara. Det finns en oro kring att vårdnadshavare gör motstånd mot användande av digitala verktyg i fritidshemmets verksamhet, då den bild av fritidshemmet som finns hos många vårdnadshavare är att man på fritidshemmet plockar blommor, skapar, målar och går på utflykter. En informant berättar om hur dennes fritidshem inkluderar samtliga moment såväl som moment med digitala verktyg. Trots detta är det endast momenten med digitala verktyg som möts av motstånd och skepsis från vårdnadshavare. Pedagoger nämner att eleverna hade behövt ännu mer undervisningstid med digitala verktyg, då grundläggande tekniska kunskaper saknas. Det blir dock komplicerat att argumentera för mer tid för digitala verktyg, då både vårdnadshavare och pedagoger motsätter sig detta.

I våra intervjuer framkommer tankar kring pedagogers skepsis gentemot teknik. Dessa tankar grundar sig i att det finns en uppfattning om att pedagoger som är verksamma i fritidshemmen tar med sig sina personliga åsikter in i arbetet, vilket kan verka negativt för användandet av digitala verktyg i fritidshemmet. Det framkommer att när personliga och skeptiska åsikter kring teknikanvändande får styra verksamheten i högre utsträckning än läroplanen så möts man av situationer där det blir komplicerat att utföra skolans uppdrag kring digitala verktyg. En informant uppger att det blir omöjligt att bibehålla ens professionalitet och yrkesroll om man låter personliga värderingar väga tyngre än läroplanen.

En annan tanke kring motstånd från vårdnadshavare berör rädslor kring digitala verktyg. Det upplevs att det finns en viss uppfattning kring digitala verktyg och farorna kring dessa hos vårdnadshavare. Pedagogerna uppger att vårdnadshavare kan oroa sig för att deras barn ska bli beroende och därför ombe ett *skärm-fritt* fritidshem. Det finns även en uppfattning kring att den undervisning och det arbete som utförs via digitala verktyg är *trams*. En informant resonerar att det som produceras via digitala verktyg ofta kan vara svårare för en vårdnadshavare att förstå i jämförelse med en målning eller ett pärldjur.

Det framkommer även tankar kring motstånd av skolledning. Incidenter som sker på skolor relaterat till digitala verktyg kan leda till en teknikfientlighet hos ledningen, där digitala verktyg anses behöva avgränsningar och limiteringar i större utsträckning. En informant berättar om hur rektorn på hans skola infört mobilförbud och sedan velat införa även iPad-förbud kopplat till en incident. Detta skedde på en skola där barnen inte har tillgång varken personlig mobiltelefon, personlig dator eller personlig surfplatta.

Digitala restriktioner

Ett hinder som nämns av en informant i vår studie är hur brandväggar sätter stopp för möjligheten att spela tillsammans på fritidshemmet. Informanten nämner ett specifikt spel där man skapar en server som andra sedan kan ansluta sig till. Detta hindras av skolans brandvägg. Pedagoger har kontaktat skolledning, IT-ansvarig och har försökt få till egna lösningar på problemet men inget har fungerat. Pedagoger nämner paradoxen i att som skolenhet köpa en in kostsam licens till ett spel för att sedan inte löpa linan ut och se till att skolans brandväggar tillåter användande av spelet.

En försvårande omständighet som framkommer kring användandet av digitala verktyg i fritidshemmets verksamhet är utformningen på de plattformar som barnen får tillgång till. I flera av våra informanternas svar framkommer det att plattformar som ska följa skolans stadgar och vara godkända för användande i deras verksamheter ofta ger barnen tillgång till spel och andra plattformar som innehåller våld, blod och sexuellt innehåll. I flera fall löser man detta dilemma genom att komplett förbjuda eleverna att använda sig av dessa plattformar. Ett citat som sätter fingret på detta dilemma kommer från informant 1:

”Vi får inte använda Youtube, Men jag måste ändå prata om Youtube.”

Andra tankar som framkommer kring tillåtna och otillåtna plattformar är att många plattformar som ej är tillåtna erbjuder stora mängder innehåll som eleverna önskar ta del av. Vid moment där avslappning står i fokus och eleverna får var sin surfplatta så vill de gärna surfa in på de sidor som de brukar surfa in på hemmavid, men detta tillåts inte i skolan, vilket leder till ytterligare frustration, både hos elever och pedagoger.

Dilemmat kring användande av sociala medier i fritidshemmets verksamhet härstammar delvis från de kränkningar och trakasserier som kan uppkomma på dessa plattformar. Flera informanter uppger att sociala medier är otillåtna i deras verksamheter på grund av detta, vilket leder till att eleverna inte får använda digitala verktyg på fritidshemmet på ett sätt som de använder det på deras övriga fritid. Här ser vi att man som pedagog fräntas tillfällen att lära barn om ansvarsfullt användande av digitala verktyg.

En annan tanke som framkom är att de plattformar som skolor använder sig av ofta är undermåliga. Tanken bakom plattformarna är att de ska innehålla ett visst, kurerat innehåll, där säkerhet och innehåll som följer skolans stadgar är i fokus. Detta fungerar dock inte alltid i praktiken enligt våra informanter, i och med att många av de applikationer som finns tillgängliga kräver ytterligare steg efter nedladdning, till exempel att användaren behöver skapa ett konto med e-mail-adress, vilket elever inte har tillgång till. Den bilden som vi får av många av våra informanter är att det inte är särskilt intuitivt eller smärtfritt att ladda ner ett nytt program och starta en aktivitet med eleverna, utan det blir oftast istället som så att eleverna väljer det de redan känner till. Nedan följer ett citat från informant 3 som beskriver problematiken kring nedladdning av applikationer:

Här är det liksom, folk vet inte vem som ska stå för dom här kontona, hur startar man ett sånt konto vem står för det, hur gör man så att skolan står på det och hur för man in pengar och hur kan man ladda ner appar? Så det blir ju mest bara gratis appar och det är inte alltid att dem är de bästa apparna rent pedagogiskt för barnen. Det är också svårt att veta hur man ska kunna använda fyra ipads på en stor barngrupp med liksom 60 barn.

Intressebrist

En idé kring användandet av digitala verktyg som återkommande uppkommer i våra intervjuer är att frekvensen i användandet av digitala verktyg i fritidshemmet ofta är kopplat till pedagogernas intresse och nivå av bekvämlighet kring digitala verktyg.

Tankar som framkom i våra intervjuer är att datorvana brister hos både pedagoger och elever. En informant uppger att datorvanan är så pass låg hos dennes elever att det blir svårt att genomföra planerade undervisningsmoment, då eleverna behöver ett stort stöd av pedagoger i själva användandet av digitala verktyg. Dessa hinder som innebär att tid till lärande förgås i förmån för tid för hantering av tekniska svårigheter känner vi igen från Postholm (2007).

Författaren skriver att hinder relaterade till bristande datorvana och tekniska svårigheter förhindrar lärare från att arbeta med digitala verktyg.

En informant resonerar kring att det alltid går att bygga intresse hos eleverna men att förutsättningarna för att göra detta ofta kan vara ofördelaktiga, vilket kan innebära en brist på intresse i barngruppen. Pedagoger lyfter hur bristen på grundläggande datorkunskaper hos elever kan skapa en situation där det blir utmanande att arbeta med elevernas intressen. Saknas grundläggande datorkunskaper i barngruppen så blir det svårt att utveckla en undervisning som tar tillvara de intressen som finns hos eleverna, då flertalet appar, spel och andra programvaror blir obrukbara och komplicerade att förstå utan de förkunskaper som krävs.

Andra tankar som framkommer kring pedagogers intresse är hur pedagoger ska kunna avgöra vilka program, sidor och applikationer som bör vara tillåtna för eleverna. Pedagoger som saknar specifika kompetenser kring specifika program, sidor och applikationer kan inte alltid ta ett utbildat beslut kring dessas legitimitet, vilket kan innebära att pedagoger tillåter sidor som kan vara skadliga eller förbjuder sidor som kan vara givande för elevernas utveckling.

Tidsbrist

Tankar som framkommer om fritidsverksamhetens grundläggande strukturer beskriver dessa som icke fungerande och man arbetar med omorganisation. Personal behöver *pussla med* att täcka upp på andra avdelningar där det saknas behörig personal vilket gör att ordinarie planerade fritidshemsverksamhet drabbas. Andra tankar om många elever med särskilda behov beskriver otrygga elevgrupper där mycket fokus läggs vid att skapa relationer. En informant som ansvarar för fritidshemsverksamhet beskriver att elever *droppar av* strax efter mellanmålet vilket hindrar arbete eller projekt med digitala verktyg. Nedan följer ett citat från Informant 6 som beskriver problematiken med frånvaro av personal och hur den kan påverka användandet av digitala verktyg på fritidshemmet.

Informant 6:

Det kan jag börja att lyfta lite det som jag har mycket tankar kring det här.. jag känner att det finns så mycket mer jag hade kunnat göra med digitala verktyg, vi har haft väldigt mycket otur denna terminen och det är såna här detaljer jag tänkte lyfta fram.. vi har haft personalbrist hela terminen, vilket innebär att nästintill varenda dag har vi fått sitta och pussla om bemanningen på våra fritidshem .. Så att vi har till väldigt stor del landat i .. ja barnförvaring.. helt enkelt, vilket gör att jag har inte känt att jag har haft en rejäl möjlighet att lyfta fram digitala verktygen och ett lärande kring det.

Något som försvårar möjligheten att använda digitala verktyg som framkommer i vissa av våra informanternas svar är att tid för moment som använder sig av digitala verktyg inte alltid finns i elevernas fritidshemsschema. Vissa informanter uppger att andra aktiviteter på fritidshemmet prioriteras före användandet av digitala verktyg. Det framkommer i vår empiri att om eleverna själva fick bestämma så hade det avsatts mer tid till användande av digitala verktyg i fritidshemmets verksamhet.

Ett annat hinder som framkommer i våra intervjuer är att pedagoger i fritidshemmen ej ges tillräckligt mycket tid på schemat till att utbildas kring, diskutera om och planera undervisningstillfällen med digitala verktyg. Möten kring IKT är i regel ovanliga och

undantagen för denna regel är få. De allra flesta pedagoger vi har intervjuat berättar om hur möten kring IKT och diskussioner kring hur man ska använda sig av digitala verktyg i verksamheten sällan sker. De informanter som berättar om möjligheter att delta på utbildningar och möten kring IKT uppger att de inte har möjlighet att delta, då bemanningen på deras avdelningar är så pass låg att verksamheten skulle få svårt att fungera. Ett ytterligare element till detta hinder är att samspelet mellan pedagogerna i ordinarie skolan och pedagogerna i fritidshemmet sällan har möjlighet att delta på samma möten, då ordinarie skolundervisning i regel sker på förmiddagen och fritidshemmets undervisning sker på eftermiddagen.

En tanke som framkom i våra intervjuer är att skolledningen ofta förväntar sig att pedagogerna på skolan ser till att läroplanen efterföljs i verksamheten. Denna förväntan placeras på skolans pedagoger samtidigt som schemat inte planeras utefter behovet. Vissa skolor har inga möten alls kring IKT medan andra skolor har möten som få pedagoger kan delta på.

Det framkommer en tanke kring hur behöriga pedagoger har tid till att planera och utvärdera fritidshemmets verksamhet, då dessa erhåller planeringstid på sina scheman. Men här kan det uppstå brytningar mellan den behöriga och den obehöriga personalen. Då den obehöriga personalen ej får planeringstid i sitt schema har de sämre möjligheter att planera och dokumentera användandet av digitala verktyg i verksamheten.

Fysiska restriktioner:

En av studiens informanter uppger att tillgången till digitala verktyg på deras fritidshem är begränsad. Pedagogen uppger att mellan 65 och 67 elever delar på två iPads, utan ytterligare tillgång till personlig dator eller personlig mobiltelefon.

Ett hinder som framkommer i flertalet intervjuer är bristen på lämpliga lokaler för fritidshemsverksamhet. Som vi nämnt tidigare i vår studie är det vanligt att fritidshemmets verksamhet bedrivs i samma klassrum som används för ordinarie skolundervisning. Dessa klassrum är sällan lämpliga för fritidshemsverksamhet om man ser på storlek och tillgång till material. En oro som uttrycks på flera håll i vår studie är att det blir svårt att uppnå en annan stämning eller känsla i rummet som passar fritidshemsverksamhet, utan det blir istället att eleverna associerar utrymmet i klassrummet med ordinarie skolundervisning.

Det framkom tankar kring hindret för stort antal elever per pedagog hos några av de grundlärare vi har intervjuat. Flertalet nämner hur många önskade undervisningsmoment realistiskt sett ej blir genomförbara, då det ofta är för några pedagoger på för många elever, samtidigt som det ej är givet att dessa pedagoger besitter de kunskaper kring digitala verktyg som krävs för att de ska kunna assistera eleverna i sitt lärande. Som vi tidigare nämnt så framkom det att många elever är i behov av grundläggande datorkunskaper, men en informant nämner att det är besvärligt att undervisa stora grupper i dessa kunskaper, då tekniska hinder kan kräva stor uppmärksamhet från pedagoger.

En annan tanke som framkommer är att pedagoger som befinner sig i elevgrupper arbetat med under kortare perioder sällan har hunnit bygga de relationer som krävs för att man ska kunna tillåta eleverna att använda digitala verktyg fritt. Relationsbyggande uppges vara ett essentiellt element vid friare aktiviteter i samband med digitala verktyg.

Studiens resultat tyder på att det finns många goda idéer kring hur man kan arbeta med digitala verktyg i fritidshemmet. Det framkommer även att dessa idéer ofta är svåra att genomföra då det finns olika hinder som försvårar möjligheterna att arbeta med digitala verktyg i fritidshemmet. Vår studie kan bidra med kunskap kring hur dessa hinder uppfattas av pedagoger och hur de påverkar arbetet med digitala verktyg. En grundlärare i fritidshem som är medveten om dessa hinder bör ha en högre kunskap kring hur man kan arbeta med digitala verktyg i fritidshemmet.

6 Slutdiskussion

Syftet med vår studie har varit att bidra med kunskap om hur grundlärare i fritidshem resonerar kring användandet av digitala verktyg i fritidshemmet. Undersökningen har utgått från sex kvalitativa intervjuer med verksamma grundlärare i fritidshem i tre olika kommuner i Göteborgsområdet.

Tre frågeställningar som ställdes i början av studien är följande:

- *Vilka digitala verktyg använder grundlärare i fritidshem?*
- *Hur beskriver grundlärare användandet av digitala verktyg i fritidshemmet?*
- *Vilka pedagogiska idéer finns hos lärarna för användandet av digitala verktyg i fritidshemmet?*

Med hjälp av sociokulturella teorier har vi kunnat analysera hur mediering och appropriering sker i förhållande till användandet av digitala verktyg. Begreppet *E-professionalism* har hjälpt oss att synliggöra kompetens hos grundlärare kring användandet av digitala verktyg. De barndomssociologiska begreppen *digital natives* och *interactivity* har hjälpt oss att synliggöra hur barnsyn och föreställningar hos pedagoger om vad fritidshemmet ska vara påverkar användandet av digitala verktyg i fritidshemmet.

Läroplanens första kapitel handlar om skolans värdegrund och uppdrag. Det beskrivs att skolan ska främja lärande där individen stimuleras att utveckla och hämta kunskaper och värden och ska tillsammans med hemmen främja elevers allsidiga och personliga utveckling. Vidare skrivs det att skolan ska förmedla grundläggande värden och främja lärande som förbereder eleverna att leva och verka i dagens samhälle. Bland detta skrivs det att eleverna ska kunna agera i en komplex verklighet med ett informationsflöde som är stort och en ökad digitalisering med snabb förändringstakt. Lärare ska belysa möjligheterna och riskerna som den ökade digitaliseringen medför och elevernas ska få kunskap om att använda digitala verktyg och medier "för kunskapssökande, informationsbearbetning, problemlösning, skapande, kommunikation och lärande" (Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, 2022).

Fritidshemmet har sedan 2011 ett eget kapitel i läroplanen och sedan 2016 har fritidshemmet även en egen del med centralt syfte och centralt innehåll. Samtidigt följer den även läroplanens kapitel 1 och 2. Under fritidshemmets centrala innehåll skrivs det att undervisningen skall behandla digitala verktyg och medier för kommunikation samt digitala verktyg för skapande och estetiska uttrycksformer. Samtliga av våra informanter är utbildade grundlärare med inriktning mot arbete för fritidshemmet och gemensamt för dem är att alla uttrycker kunskap om vad som skrivs i styrdokumentet gällande arbete med digitala verktyg. Gemensamt för informanterna är även de hinder som framkom i vårt resultat som försvårar användningen av digitala verktyg i fritidsverksamheten. Det uttrycks att digitala verktyg används som ett sätt att distrahera elever, att undvika att konflikter uppstår då fritidshemmen har stora elevgrupper och för lite personal. Syftet med användningen är inte planerat i större mån än att få fungerande dagar på arbetsplatserna.

Studiens relevans i relation till tidigare forskning

Tidigare forskning kring användandet av digitala verktyg i skolans verksamheter påvisar att lärare ofta möts av en rad olika hinder som försvårar möjligheterna att arbeta med digitala

verktyg. Enligt Postholm (2007) så spenderas mycket tid på att lösa tekniska hinder och svårigheter som förhindrar digitala verktyg från att fungera så som pedagogerna tänker i sin planering. Detta hinder kring tekniska svårigheter känner vi igen från vårt resultat. Både Postholm (2007) och våra informanter uppger att det finns en oro kring hur tekniska svårigheter tar bort tid från den faktiska undervisningen. Vårt resultat påvisar att det saknas tid till planering och förberedelse kring användning av digitala verktyg, vilket är ännu en omständighet som försvårar för verksamma lärare.

Studien utförd av Haji et al (2017) påvisar att det finns en uppfattning hos deltagande lärare som är en låg tillgång till, användning av, låg kompetens inom användande av IKT och låg utbildning i verksamheterna kring IKT som helhet. I denna studie framkommer ett liknande resultat. Utbildning i verksamheterna kring IKT lyfts som ett problematiskt moment av studiens deltagare. Vissa av de deltagande fritidshemmen har en låg tillgång till och låg användning av digitala verktyg i relation till andra fritidshem. Just lärarens digitala kompetenser lyfts som ett problematiskt område i vår studies resultat, då många lärare uppger att planeringstiden som krävs för att sätta sig in i digitala miljöer och verktyg inte alltid finns.

Annan forskning på ämnet belyser skepsis mot IKT bland lärare. Samuelsson (2010) beskriver hur skepsis mot IKT hos svenska lärare skapar utmaningar för skolsystemet, då användning av digitala verktyg i mindre grad inte alltid når upp till målen i LGR22. Resultatet i denna studie tyder på att det finns en generationsfråga kopplad till avsaknad av digital kompetens hos pedagoger och skepsis gentemot digitala verktyg och IKT som helhet. Klerfelt (2007) lyfter ålderskulturer och generationsfrågan som en potentiell orsak till sämre digital kompetens hos pedagoger.

Samuelsson (2010) belyser hur skepsis gentemot IKT av lärare skapar utmaningar i att möta barns behov, då barn ofta är intresserade av digitala kulturer och användning av digitala verktyg. Resultatet i denna studie tyder på att pedagoger som vill arbeta med digitala verktyg kan mötas av motstånd från andra pedagoger, vårdnadshavare och skollädaingen.

Samuelsson (2010) beskriver hur det kan finnas en tanke hos pedagoger kring att barn ska lära varandra om IKT, vilket kan relateras till uttrycket *digital natives* från Kirschner och De Bruyckere (2017). I denna studies resultat finns det tecken på att det kan finnas en uppfattning hos pedagoger och vårdnadshavare att barnen inte behöver använda digitala verktyg på fritidshemmet då de redan använder digitala verktyg under sin övriga fritid. Resultatet påvisar att användningen av digitala verktyg kan nedprioriteras i relation till övrig undervisning på fritidshemmet. Detta kan innebära att det finns en koppling mellan synen på barn, synen på barns relationer till digitala verktyg och begreppet *digital natives* i de verksamheter där studien utförts.

Studiens resultat indikerar att det i vissa fritidshem finns en tanke kring att barn lär varandra om digital teknik. Plowman och McPake (2013) lyfter begreppet *interactivity*. Begreppet används för att uttrycka hur vuxna kan ta för givet att lärande med digitala verktyg sker så länge som aktiviteten som utförs är interaktiv. I resultatet framkommer tankar av pedagoger kring lärande hos elever med digitala verktyg i grupp. Dessa tankar tyder på att lärande sker så länge som barnen får engagera sig i, till exempel, skolans godkända applikationer. Dessa applikationer kan onekligen stimulera lärande, men andra tankar som uppkom i studiens resultat talar för att aktiviteter med dessa applikationer bör planeras och dokumenteras i syfte att uppnå diskussion och reflektion kring vad eleverna faktiskt lär sig.

Lärares *e-professionalism* beskrivs av Randahl, Olin-Scheller och Nilsberth (2020) som ett uttryck för lärares kompetens kring arbete med digitala verktyg och digitala miljöer. I studiens resultat framkommer tankar av pedagoger kring just lärares digitala kompetenser. Vi ser en viss oro kring hur lärare i fritidshemmet ska anpassa sig efter ett allt mer digitaliserat samhälle. Bristande utbildning på arbetsplatsen, bristande engagemang kring och bristande intresse för digitala verktyg anges som faktorer som försvårar arbetet med digitala verktyg i fritidshemmet och därmed även lärare möjligheter till att utveckla sin *e-professionalism*.

Hylén (2013) lyfter behovet av kompetensutveckling kring digitala verktyg hos pedagoger. Författaren ser detta som en avgörande faktor i huruvida användande av digitala verktyg i skolan genererar positiva resultat. Studien indikerar även att elever som arbetar med digitala verktyg i skolan uppvisar ökad motivation. I studiens resultat framkommer tankar om hur kompetens kring användning av digitala verktyg är avgörande för hur arbete med digitala verktyg implementeras i verksamheten. Resultatet påvisar att det generella intresset för digitala verktyg i fritidshemmen varierar avsevärt, vilket påverkar hur det arbetas med digitala verktyg och hur mycket tid som avsätts i elevernas schema för digitala verktyg.

Digital (o)jämlighet är ett begrepp som används av Samuelsson (2014) i syfte att definiera de variationer som finns i tillgången till digitala verktyg på olika skolor och fritidshem. Studien påvisar att det finns en stor variation i hur god tillgången till digitala verktyg är. Ekonomiska faktorer påverkar barns möjligheter till användning av digitala verktyg. I studiens resultat framkommer idéer kring fritidshemmets kompensatoriska uppdrag och svårigheter i att uppnå detta uppdrag i relation till tillgängliga digitala verktyg. Lägre tillgång till digitala verktyg kombinerat med lägre engagemang från pedagoger kan resultera i *digital (o)jämlighet*.

Förhinder omständigheter

Vi upplever att det finns många pedagogiska idéer hos de grundlärare i fritidshem vi har intervjuat. Det framkommer dock även att dessa pedagogiska idéer kan bli komplicerade att utföra i praktiken på grund av de olika hinder som vi har redogjort för i resultatkapitlet.

I följande del i diskussionskapitlet ämnar vi att presentera och diskutera de faktorer som hindrar grundlärare i fritidshem från att arbeta med digitala verktyg på de sätt som de hade önskat ett steg djupare. Vi upplever att merparten av de pedagoger vi intervjuat har många idéer och tankar kring hur de vill utöka användandet av digitala verktyg på fritidshemmet. Dessa tankar och visioner möts av olika hinder i praktiken. Nedan kommer vi att presentera de hinder som vi anser vara av störst vikt.

Pedagogiska idéer kontra...

Intressebrist hos pedagoger

Studiens resultat tyder på att det finns en variation i pedagogers intresse för digitala verktyg och användningen av dessa i fritidshemmet. Samuelsson (2010) skriver om en skepsis mot IKT hos lärare som försvårar möjligheterna att arbeta utefter barns intressen och behov. Resultatet tyder på att digitala verktyg delvis möts av motstånd från pedagoger som inte besitter intresse för digitala verktyg och användandet av dessa. Vidare visar resultatet att denna variation i intresse för digitala verktyg leder till konflikter på arbetsplatser kring hur och hur mycket det ska arbetas med digitala verktyg.

Kunskapsbrist hos pedagoger

Vår studie visar att lärare behöver känna sig trygga med att inneha kunskap om hur olika applikationer och program fungerar för att använda sig av digitala verktyg på arbetsplatsen vilket går i samma linje som det Hylén (2013) beskriver om kompetensutveckling bland lärare för en ökad motivation hos både lärare och elever. Det är inte tillräckligt med att endast köpa in digitala verktyg utan pedagogerna behöver utbildas i hur de används.

Kunskapsbrist hos pedagoger kan resultera i att det blir problematiskt att hålla jämna steg med digitaliseringen och de utmaningar den innebär för pedagogers arbete i fritidshemmet.

Synen på digitala verktyg

Resultaten i denna studie visar på att det finns olika synsätt kring digitala verktyg i fritidshemmen som studerats. Vikten av att förbereda eleverna för ett allt mer digitaliserat samhälle ges inte alltid stort utrymme i undervisningen på fritidshemmen, trots att läroplanen explicit kräver detta av verksam personal i skolan. Studiens resultat tyder på att digitala verktyg ibland nedprioriteras i relation till mer traditionella aktiviteter, så som skapande och fritidsgymna. Kommentarer i stil med *det gör de ändå hemma* kring skärmtid och användande av digitala verktyg på fritidshemmet tyder på att det finns en variation i hur pedagoger och annan personal i fritidshemmet ser på och tänker kring digitala verktyg.

Synen på fritidshemmet

I vårt resultat framkommer det att det finns en delad syn bland kollegor på vad fritidshemmet ska vara. Det uttrycks att det finns en *traditionell* och äldre syn på fritidshemmet där man behandlar endast omsorg och förvaring av barn medans en annan syn på fritidshemmet som framkom i vår empiri är att fritidshemsverksamheten skall arbeta för elevers utveckling och lärande tillsammans med pedagogisk omsorg i enlighet med styrdokumentet.

6.1 Metoddiskussion

Semistrukturerade intervjuer är den metod som använts för att insamling av vårt empirimaterial. Vi anser denna metod som en fördel då man på kort tid kan höra personers reflektioner kring ett ämne och ur deras synvinkel (Ahrne och Svensson, 2015). En annan styrka med intervjun är att den ger ett brett material och många ställer gärna upp samt att den går relativt fort att genomföra. En svaghet menar Ahrne och Svensson (2015) är att intervjun endast är ett resultat på något som sägs där och då; i intervjusituationen. Vid genomförandet av intervjuerna kunde vi se detta tydligt då flera informanter hade långa svar med mycket tankar och andra informanter som svarade med kortare svar beroende på hur tillgången till digitala verktyg såg ut. Att istället använda oss utav observation som metod hade kunnat bidra till att vi fått möjlighet att bilda egna uppfattningar om vilka digitala verktyg och hur användningen av dessa sker på fritidshemsverksamheten istället för informanternas subjektiva svar. Samtidigt anser vi att detta hade varit en begränsning i att få fram informanternas pedagogiska idéer kring hur man kan arbeta med digitala verktyg om observationsmetoden utfördes. Ahrne och Svensson (2015) skriver att för att få ett material som säger det man studerat bör man komplettera intervjustudier med andra metoder som till exempel observation men även skuggning av aktörer. Då vår studie är ett studentprojekt med en begränsad tidsaspekt var inte detta möjligt att utföra.

6.2 Förslag på framtida forskning

Denna studie kan bidra med en bild av hur pedagogers användning av och idéer kring digitala verktyg på fritidshemmet kan se ut. Bilden som studiens resultat påvisar stämmer till stor del överens med tidigare forskning. Studiens resultat tyder på att det finns pedagoger i fritidshemmet som gärna vill använda digitala verktyg i sin verksamhet. Resultatet indikerar dock även att det finns ett antal hinder som försvårar lärares möjligheter att använda sig av digitala verktyg i fritidshemmet. Framtida forskning hade kunnat fokusera på just dessa hinder, hur man kan handskas med de och vad det finns för potentiella lösningar på problematiken som uppstår kring hindren.

Vår studie har haft pedagogers perspektiv i fokus. Framtida forskning kring detta ämne skulle kunna intressera sig mer för barns perspektiv kring digitala verktyg och användningen av dessa. Att få fram barnens perspektiv på hur de uppfattar och vill använda sig av digitala verktyg kan vara ett värdefullt område att forska på.

7 Referenslista

- Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.) (2022). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber. (275 s.)
- Ahrne, G., & Svensson, P. (Red.) (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber. (245 s.)
- Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2021) Statistisk verktygslåda - att förstå och förändra världen med siffror. Studentlitteratur.
- Bryman, A. (2016). *Samhälls-vetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015). Intervjuer. I G. Ahrne, P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34 - 54). Liber.
- Haji, S. A., Moluayonge, G. E., & Park, I. (2017). Teachers' use of information and communications technology in education. Cameroon secondary schools perspectives. *Turkish Online Journal of Educational Technology-TOJET*, 16(3), 147-153.
- Holmberg, L. (2020). *Perspektiv i fritidshem*. (Första utgåvan). Stockholm: Natur & Kultur. (159 s.)
- Hylén, J. (2013). Digitalisering i skolan. *Ifous rapportserie 2013:1*. Stockholm.
http://janhylen.se/wp-content/uploads/2013/04/Ifous-Digitalisering-i-skolan-2013_11-1.pdf
- Kampmann, J. (2003). Barndomssociologi: fra marginaliseret provokatør til mainstream leverandør. *Dansk Sociologi*, 14(2), 79-93. <https://doi.org/10.22439/dansoc.v14i2.362>
- Kirschner, P., & De Bruyckere, P. (2017). The myths of the digital native and the multitasker. *Teaching and Teacher Education*, 67(C), 135-142. (8 s.)
<https://doi.org/10.1016/j.tate.2017.06.001>
- Klerfelt, A. (2007). Barns multimediala berättande. En länk mellan mediakultur och pedagogisk praktik. *Göteborg studies in educational sciences* 256. ISBN 978-91-7346-589-2.
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet: Reviderad 2022*. (2022). Skolverket. <https://www.skolverket.se/getFile?file=9718>
- Martinez, C (2020). Imagine the Person in Front of You: How Teachers Promote Responsible Online Communication in Swedish Leisure-Time Centers. *Scandinavian Journal of Educational Research*, DOI: 10.1080/00313831.2020.1788140.
<https://doi.org/10.1080/00313831.2020.1788140>
- Olin-Scheller, C & Nilsberth, M. (2020). Nya rum för lärande? E-lärare som resurs för gymnasieelever i ett utvidgat och digitaliserat klassrum. *KAPET Karlstads universitet*

Pedagogiska Tidskrift, e-ISSN: 2002-3979.

<http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1510914&dswid=4914>

Plowman L & McPake J (2013). Seven Myths About Young Children and Technology.

Childhood Education, 89 (1) 27-33.

<http://www.tandfonline.com/toc/uced20/89/1>

Postholm, M-B. (2007). The advantages and disadvantages of using ICT as a mediating artefact in classrooms compared to alternative tools. *Teachers and Teaching: theory and practice*, 13:6, 587-599 <https://doi.org/10.1080/13540600701683531>

Samuelsson, U. (2010). ICT use among 13-year-old Swedish children. *Learning, Media & Technology*, ISSN 1743-9884.

<http://hj.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A358902&dswid=-6520>

Samuelsson, U. (2014). Digital (o)jämlighet? IKT-användning i skolan och elevers tekniska kapital. *Högskolan i Jönköping*.

<http://hj.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A681386&dswid=-7842>

Skolinspektionen (2018) *Undervisning i fritidshemmet inom områdena språk och kommunikation samt natur och samhälle*. Stockholm: Skolinspektionen.

https://skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporter-stat/granskningsrapporter/tkg/2018/fritidshem/fritidshem_rapport_2018.pdf

Säljö, R. (2014) *Lärande i praktiken - Ett sociokulturellt perspektiv*. *Studentlitteratur AB*.

Säljö, R. (2020). Den lärande människan - Teoretiska traditioner. I U. Lundgren; R. Säljö & C. Liberg (Red.). *Lärande, skola, bildning: grundbok för lärare*

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisksamhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Øksnes, M. (2013). *Lekens flertydighet, om barns lek i en institutionaliserad barndom*. Stockholm: Liber. (185 s.)

8 Bilaga 1

Intervjuguide

Digitala verktyg som intervjun avser är dator, mobiltelefon och surfplatta (forskning på ämnet definierar digitala verktyg som dessa tre).

- **Hälsning / presentation**
Jag heter x, jag sitter med y som jag ska intervjua kring digitala verktyg i fritidshemmet
- **Bekanta sig med personen och miljön**
Åldersgrupp eleverna, antal elever
Antal pedagoger, utbildade
Hur många i arbetslaget, ansvarsområde?
- **Hur upplever personen arbetsplats / miljö**
Hur ser lokalerna ut?
Vilka digitala verktyg har ni tillgång till och hur ofta?
- **Ifall svar “vi använder digitala verktyg”**
Återkoppla tillbaka till något de sagt - “Du nämnde tidigare att ni använder iPads i x situation - berätta lite mer om det”
Vilka ytterligare användningsområden för digitala verktyg har du identifierat i verksamheten?
- **Ifall svar “vi använder inte digitala verktyg (i större mån)”**
Finns det någon specifik anledning till att det inte används?
Vilka möjliga användningsområden för digitala verktyg har du identifierat i verksamheten?
- **Föräldrars påverkan**
Har föräldrar någon åsikt kring användandet av digitala verktyg?
- **Barnens / pedagogernas intressen**
Hur berättar barnen, hur upplever barnen att de föredrar att använda digitala verktyg om de får välja själva?
- Med tanke på barns intressen (det pedagogen nämnt i frågan ovanför) vi har diskuterat - vilka möjligheter och utmaningar ser du när det kommer till att arbeta med dessa intressen i fritidshemsverksamheten
- Finns det någon formulering i läroplanen som du ser möjligheter och utmaningar kring? Lyfta formuleringen från läroplanen vi vill diskutera
Hur tänker du att man kan integrera digitala verktyg i undervisningen på fritidshemmet på ett sätt som både tar hänsyn till läroplanen och barnens intresse?
- **Om den intervjuade har pedagogiska idéer som de upplever som svåra att genomföra:**
Vilka hinder finns för dessa idéer?
Intressera sig för området / vilka problem som uppstår, låta den intervjuade berätta
Vad hade man behövt ändra för att möjliggöra för dessa idéer?

9 Bilaga 2

GÖTEBORGS UNIVERSITET

I grundlärarprogrammet vid Göteborgs universitet ingår att examensarbete om 15 hp. Examensarbetet ska utveckla vårt vetenskapliga förhållningssätt samtidigt som det ska vara en resurs för skolutveckling i det kommande arbetslivet. Arbetet utgår från en fråga som kommit att engagera oss studenter under utbildningens gång.

Samtycke till medverkan i studentprojekt

Vi är två studenter som heter Patrick Voicu och Zana Selimani, vi läser sista terminen på grundlärarutbildningen med inriktning fritidshem på Göteborgs Universitet. Som en del av vårt examensarbete har vi valt att intervjua verksamma lärare / fritidspedagoger i fritidshem.

Vårt syfte med studien är att ta reda på hur digitala verktyg används i fritidshemsverksamhet. Med detta menas att vi är intresserade av fritidshem där digitala verktyg används både i stor utsträckning och i mindre utsträckning.

Genom ert deltagande får vi en inblick som utvecklar vår studie. Under intervjun kommer vi att göra ljudupptagningar samt anteckningar. Vi utgår från Vetenskapsrådets forskningsetiska principer i samtliga delar av vår studie som innebär att ert deltagande i studien är helt frivilligt och baseras på ert samtycke.

Samtycket kan närsomhelst återkallas, vilket innebär att alla informanter som tillfrågats har rätt att tacka nej till att delta (även om de först tackat ja) och att avbryta sin medverkan när som helst, utan negativa konsekvenser. Deltagandet i studien är konfidentiellt, vilket innebär att vi kommer att avidentifiera informanterna och behandla svaren på ett sätt som säkerställer att inga obehöriga kan ta del av dem. Resultatet kommer endast användas i vår rapport av Patrick och Zana. Inspelningsmaskinen är inte uppkopplad till någon enhet och ljudupptagningarna kommer att raderas när studien blivit bedömd, godkänd och publicerad. Denna samtyckesblankett förvaras även oåtkomligt.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Samtycke

Härmed samtycker jag till att medverka i ovan beskrivna studentprojekt, samt bekräftar att jag har tagit del av informationen och Vetenskapsrådets forskningsetiska principer.

- medverkan baseras på samtycke och detta samtycke kan när som helst återkallas. Alla som tillfrågas har alltså rätt att tacka nej till att delta, eller (om de först tackar ja) rätt att avbryta sin medverkan när som helst, utan några negativa konsekvenser.

- deltagarna kommer att avidentifieras i det färdiga arbetet.

- materialet kommer enbart att användas för aktuell studie och raderas efter den blivit publicerad, bedömd och godkänd

Namn:

Namnförtydligande:

Dagens datum: